

Didžioji g. 5, 01128, Vilnius
Tel. 8 5 2314 677
El. p. hrmi@hrmi.lt

**Lietuvos Respublikos Seimo
Žmogaus teisių komitetui**

**2021-11-29
Nr. IS-XVI-10**

Tik el. paštu

DĖL APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1056

Žmogaus teisių stebėjimo institutas, susipažinęs su Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo Nr. XI-1425 pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIVP-1056, reiškia palaikymą projektui ir ypatingai jo nuostatoms, įtvirtinančioms apsaugos garantijas smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims, t.y. apsaugos nuo smurto orderį. Apsaugos nuo smurto orderio taikymo galimybė užpildo spragą teisiniame reguliavime, kai nėra pakankamai duomenų pradėti ikiteisminį tyrimą, tačiau iš nustatytų aplinkybių matyti, kad asmeniui gali grėsti smurto artimoje aplinkoje pavojus. Apsaugos nuo smurto orderio taikymas suteikia realios ir veiksmingos apsaugos garantijas smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ir sudaro sąlygas specializuotos kompleksinės pagalbos teikimui bei kitoms intervencijoms, būtinoms užtikrinti smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens saugumą.

Tuo pačiu teikiame kelias pastabas dėl apsaugos nuo smurto orderio skyrimo tvarkos ir sąlygų. Atsižvelgdami į smurto artimoje aplinkoje atvejų kompleksiskumą, siūlytume numatyti galimybę teismui pratęsti apsaugos orderio galiojimą iki 28 kalendorinių dienų. Šis laikotarpis itin svarbus tam, kad specializuotos kompleksinės pagalbos centras turėtų pakankamai laiko įvertinti situaciją, identifikuoti individualius asmens poreikius ir kartu su smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiu asmeniu parengti pagalbos priemonių planą. Neretai smurto artimoje aplinkoje atvejai yra kompleksiniai ir sudėtingi, ypač kai yra nepilnamečių vaikų, tad galimybė teismui pratęsti orderį iki 28 dienų padėtų visapusiškai įvertinti ir veiksmingiau atliepti smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens apsaugos ir pagalbos poreikius.

Taip pat siūlytume persvarstyti projekto 8 str. 6 d. numatyto pakartotinio smurto artimoje aplinkoje pavojaus rizikos vertinimo, kurį turėtų atlikti specializuotos kompleksinės pagalbos centrai (SKPC), sąlygas. Remiantis šia nuostata, SKPC tokį vertinimą turėtų atlikti per 24 val. nuo apsaugos nuo smurto orderio skyrimo. Tačiau šią funkciją per nustatytą terminą būtų itin sudėtinga įgyvendinti praktikoje, pavyzdžiui, nepavykus iškart susisiekti su smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiu asmeniu. Kadangi SKPC atliekamas pakartotinis rizikos vertinimas būtų laikomas pagrindu kreiptis ar nesikreipti į teismą dėl apsaugos orderio pratęsimo, tinkamų sąlygų sudarymas SKPC atlikti šią funkciją yra būtinas siekiant užtikrinti apsaugos nuo smurto orderio efektyvų veikimą praktikoje bei suteikiant realią apsaugą smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims. Be to, rizikos vertinimas gali būti emociškai ir psichologiškai sudėtingas procesas smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui, neretai pirmą

kartą atsiveriant apie savo patirtis ir išgyvenimus tretiesiems asmenims, tad šio proceso kartojimas nepraėjus 24 val. po pirmojo rizikos vertinimo gali sukelti papildomus emocinius išgyvenimus. Atsižvelgiant į tai, siūlytume ilginti policijos pareigūno skiriamo apsaugos nuo smurto orderio galiojimą iki 120 valandų, kad SKPC turėtų pakankamai laiko (bent 72 val.) nuodugnai atlikti pakartotinį rizikos vertinimą, proceso metu atliepiant smurto artimoje aplinkoje pavojų patyrusio asmens emocinius ir psichologinius poreikius bei suteikiant reikalingą emocinę paramą.

Tuo pačiu pažymime, kad įstatymu įtvirtinus apsaugos nuo smurto orderį tiems atvejams, kai nepakanka duomenų ikiteisminiam tyrimui pradėti, policijos pareigūnai ir toliau turi dėti visas pastangas identifikuoti su smurtu artimoje aplinkoje susijusias nusikalstamas veikas bei kiekvienu tokiu atveju inicijuoti baudžiamąjį procesą.

Kitų esminių pastabų įstatymo projektui neturime, ir dar kartą išreiškiame palaikymą šiam projektui bei jame numatytoms svarbioms smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančių asmenų apsaugos garantijoms.

Kilus klausimams dėl išdėstytų pastabų, maloniai prašome kreiptis el. paštu į Žmogaus teisių stebėjimo instituto advokacijos vadovę Mėtą Aduvavičiūtę meta.adutaviciute@hrmi.lt.

Pagarbiai

Direktorius
Dainius Pūras